

ISSN 2664-5157

Turkic Studies Journal

№ 2 (1) /2019

2019 жылдан бастап шығады
Founded in 2019
Издается с 2019 года

Жылына 4 рет шығады
Published 4 times a year
Выходит 4 раза в год

Нұр-Сұлтан, 2019
Nur-Sultan, 2019
Нур-Султан, 2019

Бас редакторы
Ерлан Сыдықов
т.ғ.д., проф., ҚР ҰҒА академигі (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары
Бас редактордың орынбасары

Шақимашрип Ибраев, ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ирина Невская, доктор, проф. (Германия)

Редакция алқасы

Ғайбулла Бабаяров	т.ғ.д. (Өзбекстан)
Ұлданай Бақтыгереева	ф.ғ.д., проф. (Ресей Федерациясы)
Дмитрий Васильев	т.ғ.д., проф. (Ресей Федерациясы)
Заур Гасанов	PhD (Әзербайжан)
Гюрер Гульсевин	доктор, проф. (Түркия)
Анна Дыбо	ф.ғ.д., проф. (Ресей Федерациясы)
Мырзатай Жолдасбеков	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Дания Загидуллина	ф.ғ.д., проф. (Татарстан, Ресей Федерациясы)
Зимони Иштван	доктор, проф. (Венгрия)
Болат Көмеков	т.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Игорь Кызласов	т.ғ.д., проф. (Ресей Федерациясы)
Дихан Қамзабекұлы	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Сейіт Қасқабасов	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ласло Мараш	PhD (Нидерланд)
Мария Иванич	доктор, проф. (Венгрия)
Мехмет Олмез	доктор, проф. (Түркия)
Карл Рейхл	доктор, проф. (Германия)
Зайнолла Самашев	т.ғ.д. (Қазақстан)
Қаржаубай Сартқожа	ф.ғ.д. (Қазақстан)
Айрат Ситдиқов	т.ғ.д., проф. (Татарстан, Ресей Федерациясы)
Фирдаус Хисамитдинова	ф.ғ.д., проф. (Башқұртстан, Ресей Федерациясы)
Нурила Шаймердинова	ф.ғ.д., проф., жауапты хатшы (Қазақстан)
Амантай Шәріп	ф.ғ.д., проф., жауапты хатшы (Қазақстан)
Альфия Юсупова	ф.ғ.д., проф. (Татарстан, Ресей Федерациясы)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Сәтпаев к-сі, 2.
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-434). E-mail: turkicjournal@gmail.com, web-site: tsj.enu.kz

Turkic Studies Journal

Меншіктенуші: ҚР БҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде тіркелген.

30.07.19 ж. № 17814-Ж -тіркеу куәлігі

Мерзімділігі: жылына 4 рет

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 13/1,

тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31-434)

Editor-in-Chief
Yerlan Sydykov
Doctor of Historical Sciences, Prof., Academician of NAS RK (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief
Deputy Editor-in-Chief

Shakimashrip Ibrayev, Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Irina Nevskaya, Dr., Prof. (Germany)

Editorial board

Gaybulla Babayarov	Doctor of Historical Sciences (Uzbekistan)
Uldanai Bakhtikireeva	Doctor of Philology, Prof. (Russian Federation)
Dmitriy Vasiliev	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Russian Federation)
Zaur Gasanov	PhD (Azerbaijan)
Gurer Gulsevin	Dr., Prof. (Turkey)
Anna Dybo	Doctor of Philology, Prof. (Russian Federation)
Myrzatay Zholdasbekov	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Daniya Zagidullina	Doctor of Philology, Prof. (Tatarstan, Russian Federation)
Zimoniy Istvan	Dr., Prof. (Hungary)
Bolat Kumekov	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Igor Kyzlasov	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Russian Federation)
Dikhan Kamzabekuly	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Seit Kaskabasov	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Laszlo Maracz	PhD (Netherlands)
Maria Ivanics	Dr., Prof. (Hungary)
Mehmet Olmez	Dr., Prof. (Turkey)
Karl Reichl	Dr., Prof. (Germany)
Zainulla Samashev	Doctor of Historical Sciences (Kazakhstan)
Karzhaubay Sartkozha	Doctor of Philology (Kazakhstan)
Ayrat Sitdikov	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Tatarstan, Russian Federation)
Firdaus Hisamitdinova	Doctor of Philology, Prof. (Bashkortostan, Russian Federation)
Nurila Shaimerdinova	Doctor of Philology, Prof., executive secretary (Kazakhstan)
Sharip Amantay	Doctor of Philology, Prof., executive secretary (Kazakhstan)
Alfiya Yusupova	Doctor of Philology, Prof. (Tatarstan, Russian Federation)

Editorial address: 010008, Kazakhstan, Nur-Sultan city, Satpayev str. 2.

Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-434). E-mail: turkicjournal@gmail.com, web-site: tsj.enu.kz

Turkic Studies Journal

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of information and communication of Republic of Kazakhstan

Registration number № 17814-Ж, from 31.07.19

Periodicity: 4 times a year

Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008;

tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-434)

Главный редактор
Ерлан Сыдыков
д.ист.н, проф., академик НАН РК (Казахстан)

Зам.главного редактора
Зам.главного редактора

Шакимашрип Ибраев, д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ирина Невская, доктор, проф. (Германия)

Редакционная коллегия

Гайбулла Бабаяров	д.ист.н. (Узбекистан)
Улданай Бактыгереева	д.ф.н., проф. (Российская Федерация)
Дмитрий Васильев	д.ист.н., проф. (Российская Федерация)
Заур Гасанов	PhD (Азербайджан)
Гюрер Гюльсевин	доктор, проф. (Турция)
Анна Дыбо	д.ф.н., проф. (Российская Федерация)
Мырзатай Жолдасбеков	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Дания Загидуллина	д.ф.н., проф. (Татарстан, РФ)
Зимони Иштван	доктор, проф. (Венгрия)
Булат Кумеков	д.ист.н., проф. (Казахстан)
Игорь Кызласов	д.ист.н., проф. (Российская Федерация)
Дихан Камзабекулы	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Сейт Каскабасов	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ласло Мараш	PhD (Нидерланды)
Мария Иванич	доктор, проф. (Венгрия)
Мехмет Олмез	доктор, проф. (Турция)
Карл Рейхл	доктор, проф. (Германия)
Зайнолла Самашев	д.ист.н (Казахстан)
Каржаубай Сарткожа	д.ф.н. (Казахстан)
Айрат Ситдинов	д.ист.н., проф (Татарстан, РФ)
Фирдаус Хисамитдинова	д.ф.н., проф. (Башкортостан, РФ)
Нурила Шаймердинова	д.ф.н., проф., отв.секретарь (Казахстан)
Амантай Шарип	д.ф.н., проф., отв.секретарь (Казахстан)
Альфия Юсупова	д.ф.н., проф. (Татарстан, РФ)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2
Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-434). E-mail: turkicjournal@gmail.com, web-site: tsj.enu.kz

Turkic Studies Journal

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева»
МОН РК

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций Республики Казахстан
Регистрационное свидетельство № 17814-Ж от 31.07.2019

Периодичность: 4 раза в год

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажымукана, 13/1,
тел.: +7(7172)709-500 (вн. 31-434)

МАЗМҰНЫ/CONTENT/СОДЕРЖАНИЕ

<i>K.Djatankulova</i> Transformational affixes of the predicate/ <i>К.Джаманкулова</i> Баяндауыштық жіктеу есімдіктерінің трансформациялануы.....	6
<i>A.F.Galimullina</i> Artistic originality of Renat Kharis's works for children/ <i>А.Ф.Галимуллина</i> Художественное своеобразие произведений Рената Хариса для детей.....	12
<i>M.K.Habdulina</i> New data on the study of the Tasmola archaeological culture of Saryarka/ <i>М.К.Хабдулина</i> Новое в изучении Тасмолинской археологической культуры Сарыарки.....	21
<i>M.Huseynova</i> Language contacts of Azerbaijani and Kazakh turkic languages (on the basis of Azerbaijani dialectologist, academician Mammadaga Shiraliyev's creative works).....	34
<i>Sh.Ibraev</i> Turkology: scientific paradigm and intersubject description/ <i>Ш.Ибраев</i> Түркология: ғылыми парадигмасы және пәнаралық сипаты.....	41
<i>B.E.Kutekov, Z.K.Kartova</i> A source study analysis of Amir Timur's waqf diploma issued by the Turkestan mosque of Khoja Ahmet Yasavi at the end of the XIV- the beginning of the XV century.....	52

ЕСІМНАМАЛАР/PERSONALIA/ПЕРСОНАЛИИ

<i>S.Trofimova</i> Milestones of creativity: Valentin Ivanovich Rassadin/ <i>С.Трофимова</i> Вехи творчества: Валентин Иванович Рассадин.....	60
<i>M. Yeskeyeva, K.Yesenova</i> The largest personality in Turkic linguistics: academician R.Syzdyk is 95 years old/ <i>М.Ескеева, Қ.Есенова</i> Түркі тіл біліміндегі ірі тұлға: академик Р.Сыздық 95 жаста	66

СЫН ШҚІРЛЕР/REVIEWS/РЕЦЕНЗИИ

<i>B.Korganbekov</i> Ancient art chronicle/ <i>Б.Корганбеков</i> Көненің көркем шежіресі.....	73
--	----

Turkology: scientific paradigm and intersubject description

Shakimashrip Ibraev

Doctor of philological sciences,
Professor of Department of Turkology
L.N. Gumilyov Eurasian National University
Nur-Sultan, Kazakhstan
E-mail:sh.ibraev1950@mail.ru

Abstract. The article analyzes the relationship and the complex (complex) nature of the humanities, which are part of Turkology. For this purpose, the scientific materials of Turkology and their historical transitions were studied on the basis of linguistics and folklore. As a result, the scientific paradigms of the disciplines of Turkic languages and folklore were developed in collaboration with each other. The coincidence was observed on the theoretical and methodological basis of research, and not only on the political and social situation, the general historical era. Three periods of development, such as the Radlov period of linguistics, the policy of the linguistic development of the Soviet era (linguistic construction) and the study of the historical-comparative aspect of world scientific experience, were repeatedly duplicated in folklore. The reason for this is that folklore was interpreted as some kind of verbal expression of a language phenomenon. The development of world anthropological science has shown that these two subjects will develop in the future.

Keywords: Turkology; humanities; scientific paradigm; platform; linguistics; folklore; anthropology; ethnography; complex disciplines; interdisciplinary; historical comparative studies; historical and social; pragmatics; typology; poetics.

DOI://doi.org/10.32523/tsj.02-2019/2-5

Түркология: ғылыми парадигмасы және пәнаралық сипаты

Шакимашрип Ибраев

филология ғылымдарының докторы,
Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
түркітану кафедрасының профессоры
Нұр-Сұлтан, Қазақстан
E-mail:sh.ibraev1950@mail.ru

Аннотация. Мақалада түркологияның құрамына енетін гуманитарлық пәндердің өзара байланысы мен кешенді (комплексті) сипаты талданады. Осы мақсатта түркологияның ғылыми парадигмалары және олардың тарихи ауысу кезеңдері тіл білімінің және фольклористиканың материалында өзара салыстырылып зерттелді. Нәтижесінде түркі тілдері мен фольклоры туралы пәндердің ғылыми парадигмалары бір-бірімен байланыста дамығандығы анықталды. Сәйкестік саяси-әлеуметтік жағдайдың, тарихи дәуірдің ортақтығынан ғана емес, зерттеудің теориялық әдістемелік тұғырнамалары бойынша да орын алғаны байқалды. Тіл білімінің «Радлов кезеңі», Кеңес дәуірінің тілдерді жасақтау саясаты (языковое строительство) және тілдерді тарихи салыстырмалы аспектіде дүниежүзінің ғылыми тәжірибесіне сүйене отырып зерттеу сияқты дамудың үш кезеңі фольклористикада да белгілі дәрежеде қайталанды. Оның себебі фольклор ауызша сөйлеу қызметінің айрықша түрі ретінде тілдік құбылыстың заңдылықтарымен қарайлас пайымдалды. Әлемдік антропология ғылымының дамуы алдағы уақытта бұл екі пәннің

өзара байланыста дамитынын көрсетті.

Кілт сөздер: түркология; гуманитарлық пәндер; ғылыми парадигма; тұғырнама; тіл білімі; фольклористика; антропология; этнография; кешенді пән; пәнаралық; тарихи салыстырмалы зерттеу; тарихи-әлеуметтік; прагматика; типология; поэтика.

Кіріспе

Гуманитарлық ғылым салаларының дамуы қоғамның саяси-әлеуметтік ұстанымдарымен, ғылыми парадигмалардың жаңаша қалыптасуымен тығыз байланысты. Қазіргі заманғы гуманитарлық пәндердің ғылыми тұғырнамалары 25-30 жылда толығымен ауысып, қоғам дамуына сәйкес жаңарып отырады деген тұжырым бар [1, 3 б.].

Өткен ғасырларда мұндай парадигмалық жаңарулардың мерзімі бұдан ұзағырақ болғаны анық. Себебі заманауи қоғамдық үдерістердің аса қарқынды екпінмен жүріп жатуы ғылыми парадигмалардың да тезірек ауысуына ықпал етуде.

Бұл жағдай түркология ғылымына, оның ішінде тіл білімі, тарих, әдебиет пен фольклор пәндеріне, олардың қалыптасуы мен даму үрдісіне тікелей тиесілі.

Тарихи-ғылыми шолу

Дүниежүзінің түркология тарихына тұтастай көз жіберіп карағанда бұл ғылымның екі түрлі бағытта қалыптасқанын көреміз:

Біріншісі - XVIII ғасырдан бастап Орхон-Енисей жазулары деген атпен белгілі болған Сібір және Моңғолия жерінен табылған жазба ескерткіштердің оқылуымен және оларды Еуропа ғалымдарының зерттей бастауымен байланысты қалыптасты [2, 5 б.].

Екіншісі - түрлі уақытта түркі халықтарының тілі, әдет-ғұрпы, фольклоры, тарихы туралы елтанымдық мақсатта жазылған еңбектердің әр жерде жарық көріп, мәліметтердің жиналуымен бірге іргесі қаланды [3; 4, 7 б.].

Түркология тарихының алғашқы кезеңінде екі бағыт та бір-бірінен бөлек, өз алдына дербес жолмен қалыптасқаны байқалады.

XVIII ғасырдан бастап көне жазба ескерткіштердің оқылуы және зерттелуі түркологияны алдымен тіл білімі аясында қалыптасуға ықпал етті. Бұл бағыттағы ізденістер жазба ескерткіштердің тілдік жүйесін бұрынғы өлі тілдермен және қазіргі қолданыстағы түркі тілдерімен тарихи салыстырмалы аспектіде қарастыруға жол ашты.

Басында Батыс Еуропада, сосын Ресейде қанат жайған түркология пән ретінде лингвистика бағытында жүзеге асты [5; 6; 7; 8; 9]. Бұл дәстүр Ресейде қазір де жалғасуда. Белгілі түркітанушылар Д.М.Насилов пен И.В.Кормушин түркологияның заманауи тенденцияларын тіл білімі аясында дамығанын орынды санайды [1, 4 б.; 10, 7 б.]. Сол үшін де түркологияның ғылыми парадигмаларын лингвистика бойынша жинақтайды.

Д.М.Насилов лингвистикалық түркологияның парадигмаларын төмендегідей үш кезеңге бөлді:

1. XIX ғасырдың 90-шы жылдары қалыптасқан тіл білімінің даму жағдайы түркологияның алғашқы кезеңін белгілейді. В.В. Радловтың есімімен байланысты бұл кезең орасан зор деректерді жинау, жүйелеу және ғылыми игеру жұмыстарымен ерекшеленеді.

2. Кеңес дәуірінің 30-шы жылдарынан бастап «Радлов кезеңі» тілдерді жасақтау (языковое строительство) саясатына ұласты. Жазу, әліпби жасау, жаңа әдеби тіл қалыптастыру сияқты жұмыстар қарқынды жүргізілді. Түркологияда бұл кезең Е.Д.Поливанов, А.Н.Самойлович сияқты көрнекті ғалымдардың ізденістерімен байланысты.

3. XX ғасырдың 50-60-шы жылдары түркі тілдерін тарихи салыстырмалы аспектіде зерттеу кеңінен қолға алынды және бұл іс әлемдік тіл білімі ғылымының даму деңгейімен өрелесті. Түркологияның осы кезеңдегі ғылыми парадигмасы қазіргі тіл білімінің де бағыт-бағдарын анықтайды [1, 3 б.; 7, 70 б.; 8, 68 б.; 9, 70 б.].

Түркологияның осы көрсетілген тарихи кезеңдердегі ғылыми парадигмаларының ауысуы зерттеудің мақсаты мен міндетіне ғана қатысты емес, ол ғылымның әдістемелік, теориялық және концептуалдық негіздемелеріне де тиесілі жағдай. Түркологияның лингвистикалық бағытының, әсіресе оның тарихи салыстырмалы аспектісінің әлемдік тіл білімі контексінде пайымдалуы – әрі жүйелі, әрі сабақтас ізденістердің нәтижесі. Түркі тілдерін зерттеудің тұжырымдамаларын тарихи типологиялық деңгейге көтеруге түркітанушы ғалымдардың бірнеше буыны атсалысты.

Түркология бағытындағы өзге гуманитарлық пәндер тіл білімінің бұл тәжірибесін назарға алуы тиіс. Себебі мұнда тарихи кезеңдер мен ғылыми тұғырнамалар өзара байланысты, саяси, мәдени үдерістер аясында қарастырылып, ғылыми парадигмалардың ауысуына негіз етіп алынған.

Ғылымның түбегейлі концептуалды өзгерісін тарихи аспектіде пайымдау – іс-тәжірибеде өзін-өзі ақтаған әдіс.

Түркологияның ғылыми парадигмалары лингвистикадан басқа пәндер бойынша арнайы жүйеленген емес. Қазір біз түркологияны бірнеше гуманитарлық пәндердің қосындысы деп түсінгенімізбен, оның ғылыми парадигмаларының біртұтас кешенді ғылыми пән аясында жинақталмағанын және ғылыми тұрғыдан пайымдалмағанын көріп отырмыз. Соған қарамастан түркі халықтары туралы жазылған гуманитарлық білім салаларының ізденістерін және нәтижелерін түркологияға жатқызу – көптеген елдердің ғылыми іс-тәжірибесіне енген дәстүр. Дүниежүзі түркологиясының тарихын шолып шыққанда бұл жағдайды анық байқауға болады [7; 8; 9].

Әр елде және түрлі мақсатта дамып келе жатқан түркологияны лингвистика, тарих, фольклор, әдебиет, этнография, өнертану аспектілеріндегі этносаралық тарихи салыстырмалы зерттеулердің аясында жинақтаудың жөні бар. Іс жүзінде Еуропа, Ресей, АҚШ, Қытай, Жапония және түркі елдеріндегі түркологияның мән-жайы осыны аңғартады.

Түркі халықтарының тарихы, этнографиясы, фольклоры мен әдебиеті жекелеген зерттеулерге арқау болғанымен, олар тұтастай этникалық және этносаралық үдерістер тұрғысынан әлі пайымдалған емес. Бұл үдерістер әрі уақыт пен кеңістік бірлігі контексінде, әрі әлемдік тарихи-мәдени аспектіде зерделенуі тиіс. Қазір біз түркологияны кешенді (комплексі) пән деп айтқанымызбен, оның ғылыми парадигмаларының соңғы отыз жылда әлі ауыспағанын көріп отырмыз.

Этникалық бағыттағы пәндерді (этноориентированные дисциплины) түркология аясында зерделеудің зәрулігі күн тәртібінен түскен емес [11, 23 б.; 12, 564-570 б.; 4, 7 б.].

Жер бетіндегі түркі халықтарының қазіргі заманғы рухани-мәдени қажеттілігі мен сұранысы бір ғана тіл білімінің нәтижелерімен өтелмейтіні анық. Әсіресе, түркі халықтарының тарихын, мәдениетін, әдебиетін, фольклоры мен дәстүрлі өнерін дүниежүзілік өркениеттік үдерістер контексінде тұтастай зерделеудің мәні күн санап артуда. Тәуелсіз түркі тілдес мемлекеттердің бұған деген құлшынысын елемеуге болмайды.

Ғылыми пәннің заманауи мақсаты мен міндетін қоғамның дамуы, оның сұранысы, яғни тарихи дәуір белгілейтіні осыдан көрінеді [13, 12 б.; 14, 20 б.]. Түркі мәдениеті мен тарихы қазіргі заманда әлемдік өркениетпен сабақтастықта зерделенуі керектігі дау тудырмайды [15, 111 б.]. Гуманитарлық ғылымдардың нәтижелері біртұтас тарихи-мәдени үдерістер ауқымында бағамдалғанда ғана жүйелі нәтижеге қол жеткізуге болады.

Бұл ретте түркологияның қазіргі заманғы ғылыми парадигмалары пәнаралық деңгейде жаңаша пайымдалуы тиіс. Себебі түркологияның кешенді сипаты гуманитарлық ғылымдардың тұғырнамаларының тұтастай жинақталуымен және жүйелі пайымдалуымен тікелей байланысты. Нақтылай түссек, жеке пәндердің ғылыми парадигмасы пәнаралық деңгейде, қоғам мен уақыттың даму контексінде жинақталса, өз кезегінде түркология кешенді ғылым ретінде жекелеген пәндердің дамуына ықпал етіп отырады. Сөйтіп жеке

мен жалпының арасындағы байланыс пен сабақтастық түркологияның кешенді белгілерін айғақтайды.

Осы тұрғыдан түркі фольклорын зерттеудің ғылыми тұғырнамалық негіздерін тарихи аспектіде сипаттай отырып, оларды лингвистикалық түркологияның ғылыми парадигмаларымен өрелестіру бірқатар мәселелердің бетін ашады деген ойдамыз. Ол үшін тіл білімі мен фольклортанудың ғылыми парадигмаларын өзара байланысты, бір-бірімен сабақтастыра қарастыру арқылы түркологияның кешенді пәнаралық сипаттамасына көз жіберіп көрейік. Зерттеудің мұндай әдіс-тәсілдерін өзге де гуманитарлық пәндер бойынша қолдану – алда тұрған мәселе. Пәнаралық өрелесудің ғылыми заңдылыққа сыйымдылығы материалдың мазмұнына және тарихи нәтижелерге байланысты екені даусыз.

Талдау

Түркологияның құрамына енгізіліп жүрген гуманитарлық ғылым салаларының ішінде фольклористика – тіл білімімен ғылыми парадигмалары бойынша жақын келетін пәндердің бірі. Фольклор ауызша сөйлеу қызметінің айрықша түрі ретінде тілдің ең маңызды функциясымен байланысып жатыр. Сондықтан да тіл білімінің ғылыми концептуалдық тұғырнамалары белгілі бір дәрежеде фольклортануда да қайталанып отырады.

Түркі халықтарының фольклорына сипаттама беру, жанрлық құрамын анықтау, халықтың тұрмыс-тіршілігімен, әдет-ғұрпымен, наным-сенімімен байланысты қызметін белгілеу түркі тілдерінің құрамын, тарихын, айырмашылықтары мен ұқсастықтарын зерттеу, сөйтіп оларды өзара топтастыру ісімен қатар жүргізілді [16, 3-8 б.] Фольклорлық материалдар тілдің басты зерттеу нысанасына айналды.

Гуманитарлық пәндерді түркология ғылымының маңына топтастырып, кешенді сипатын белгілеу үшін алдымен олардың ғылыми парадигмаларын тарихи аспектіде зерделеп шығудың мәні зор. Атап айтқанда, олардың пәнаралық түйісетін тұстары, ғылыми парадигмаларының ауысуы түркологияның даму тарихында дәуірі жағынан бір-біріне сәйкес келіп отыратыны байқалады. Бұған көз жіберу үшін жоғарыда сөз болған лингвистикалық түркологияның ғылыми парадигмаларының үш кезеңін фольклор туралы ғылымның тарихи даму кезеңдерімен қатар қойып, шендестіріп көрейік.

Бірінші кезең. Тіл білімінің В.В.Радлов дәуіріндегі мақсаты мен міндеті, ғылыми ұстанымдары түркі халықтарының фольклортану ғылымында да күн тәртібіне қойылды. Атап айтқанда, фольклорды жинау, жүйелеу, сипаттау, жанрлық құрамын анықтау және зерттеу жұмыстары тілдік материалдарды зерделеу ісімен сабақтасып жатты. Ең бастысы, бұл жұмыстардың бәріне В.В.Радловтың өзі атсалысты. Тіл білімінде де, фольклортануда да орасан зор мәліметтерді ғылыми тұрғыдан игеру, тілдік және фольклорлық құбылыстарды бірге топтастыру, олардың мәнін өзара байланыста түсіну және ғылыми негіздеу сияқты тұғырнамалық жұмыстар бірге қалыптасты [17, 16-162 б.]

Фольклор ауызша сөйлеудің ерекше формасы ретінде халықтың тұрмысымен, наным-сенімімен, әдет-ғұрпымен өзара байланыста, табиғи тілдік ортадағы айтылу, орындалу қызметімен ажырамас бірлікте сипатталды. Тілдің әуезділігі, тазалығы, қолданысы ең алдымен ауызша деректерге, оның ішінде фольклорға қарап негізделді.

Бұл жағдай фольклордың этнографиялық және антропологиялық аспектілерін алдыңғы қатарға қойды. Тілдің жанды формадағы қолданысын халық өмірінің өзінен тікелей өзгеріссіз алды. В.В.Радловтың фольклорлық шығармаларды жазып алу үдерісінде оларды өңдеуге, өзгертуге қарсы болғаны белгілі. Оның фольклорлық мәтінді «...ешбір редакцияламай, сол күйінде хатқа түсіруі өз кезінде қандай жетістік болса, қазір де бағасын жойған жоқ» [18, 207 б.]

XIX ғасырда түркі халықтарының фольклорын жинау мен зерттеудің ғылыми тұғырнамасы В.В. Радлов арқылы Еуропа ғалымдарының әдістемелерімен үндес. Атап айтқанда,

фольклордың лингвистикалық, этнографиялық және антропологиялық аспектілері Еуропаның басқа елдерді жаулап алу, олардың тілін, мәдениетін зерттеу ісімен тікелей байланысты. Бұл ретте халықтарды «тарихи» және «тарихи емес» деп бөлу, тарихы бар еуропалықтарды жазба деректер арқылы зерттеу, ал жазуы болмаған немесе белгісіз болып келген халықтарды ауызша мәліметтерге сүйеніп талдау дәстүрі қалыптасты. Жазба деректерді тарих, ауызша дәстүрді этнография зерттейтін жеке пәндер болып, бір-бірінен іргесін бөліп алды [19, 3-9 б.].

Ал фольклордың лингвистикалық, этнографиялық және антропологиялық аспектілері Еуропада өзара тығыз байланысты дәстүрлі мәдениетті зерттеуде ортақ ғылыми тұғырнама болып негізделді. Бұл дәстүр күні бүгінге дейін жалғасуда. Мәселен, XX ғасырдағы антропологияның структуралистік бағыты мифтің логикалық жүйесін тіл құрылымынан таратады. Мұның басты өкілі К.Леви-Стросс болды [20; 21].

XIX ғасырдағы түркі халықтарының тілі мен фольклорын зерттеуге Еуропаның осындай этнографиялық ұстанымының ықпал еткенін байқау қиын емес.

Тұңғыш рет жинала бастаған фольклорлық материалдар өз алдына дербес пайымдалмайды. Олар тілмен, әдет-ғұрыппен, тұрмыс-салтпен, тұтастай алғанда халық өмірімен бірге сипатталады.

Түркі халықтарына қатысты бұл іске мұрындық болған ғалымдардың көш басында Берлин қаласында дүниеге келіп, осында білім алған В.В.Радлов тұрды. Оның Ресей Ғылым академиясына қарасты «Антропология және этнография музейінің» ұзақ жыл директоры болуы, осы музейдің антропологиялық бағыттағы журналын шығаруы, 1899 жылы Римде өткен XII Халықаралық конгресте Орта және Шығыс Азияның тарихын, археологиясын, лингвистикасын, этнографиясын зерттейтін комитеттің орыс бөлімін басқарғаны кездейсоқ емес.

Түркі тілдерінің, оның ішінде қазақ тілінің басқа тілдердің әсеріне ұшырамай, таза сақталған үлгісі В.В. Радловтың пікірінше «кітаби тіл» емес, ауызша сөйлеу тілі. Ол фольклордағы араб және парсы сөздерін, діни сюжетке құрылған шығармаларды жат мәдениеттің ықпалынан болған деп санайды. Кітаби жазба дәстүр қазақтарға тән емес, қазақ тілінің көркемдігі мен әуезділігі – ауызша сөйлеу дәстүрінің жемісі. Ал мұның бірден-бір қайнар көзі фольклор болып табылады. Сөйтіп тіл мен фольклордың ауызша ортақ қызметі ғалымның зерттеулері бойынша қазақ халқының ұлттық болмысын айғақтайды [18, 203-223 б.]

Тілдің ауызша қызметін және оның ерекше формасы – фольклорды бір қатарда қарастыру еуропалық антропологияның және этнографияның XIX ғасырдағы концептуалдық ұстанымынан келіп шығады. Жазба тарихы жоқ халықтардың мәдениетін зерттеуде олардың ауызша дәстүрі және оның «тазалығы» басты назарда тұрады.

В.В.Радлов еңбектерінде қолданыстағы түркі тілдерінің материалдарын жинау мен зерттеудің дені ауызша дәстүрге, оның ішінде фольклорға негізделуі осыдан. Түркі халықтарының тілі, фольклоры, мәдениеті, әдебиеті мен тарихы В.В.Радлов зерттеулерінде сол кездегі еуропалық антропологияның ұстанымы тұрғысынан пайымдалды. Оның 1858 жылы Берлинде қорғаған «Солтүстік Азия ұлттары және олардың тіліне діннің ықпалы туралы» деген докторлық диссертациясында ауызша тілді діни ұғымдардан, өзге тілден енген сөздерден оқшаулауға тырысты [18, 214 б.]

Бұл тенденция кейін ғалымның қазақ тілі мен фольклорын зерттеген кезде кітаби өлең мен дастандардың ислам дінімен бірге келгеніне қынжылыс білдіруіне негіз болды. В.В.Радловтың қазақтың ауызша дәстүріне айрықша ден қойып, қазақ тілінің тазалығына мән беруі, ол үшін фольклорлық материалға жүгінуі сол кездегі антропология мен этнографияның халық мәдениетін дәстүрлі қалпында тікелей бақылау арқылы зерттеуге ұмтылуымен байланысты. Мұның астарында архаикалық мәдениеттің қыр-сырын

ешбір қоспасыз анықтау мақсаты тұрды. Тілге, фольклорға деген құрмет олардың таза сақталғанына, кейінгі дәуірлердің немесе басқа діннің, мәдениеттің әсеріне ұшырамағанына байланысты болды. XIX ғасырда Азия, Африка, Австралия, Океания өмірін зерттеген еуропалықтардың еңбектерінен бұл мәселе тайға таңба басқандай анық байқалады [19, 82 б.].

Әрине, бұл жағдай түркі халықтарының фольклорын өзінің табиғи қалпында, халық өмірінде атқаратын қызметімен бірге қарастыруға ықпал етті. Ауызша сөйлеудің айрықша формасы ретінде фольклордың қоғамдағы дағдылы жүйесін, қалыптасқан әдепті реттеудегі рөлін пайымдауға бұл тұғырнама негіз болып қаланды.

XX ғасырдың 30-шы жылдарында Кеңес дәуірінің тікелей саяси бақылауына өткенге дейін фольклортану ғылымының дамуы жалпы алғанда осындай этнографиялық және антропологиялық тұғырнама аясында қарастырылып келді. Фольклордың ғұрыпқа (обряд) қатысты түрлеріне, байырғы наным-сенімге, архаикалық ұжымдық формаларына, магиялық және ғұрыптық-практикалық қызметіне теріс көзбен қарау, оларды тәркілеу болған жоқ. Фольклор халық өмірінің тұтастай куәсіне айналды.

Ш.Уәлиханов, Г.Н.Потанин, Ә.Диваев, А.Байтұрсынов, Х.Досмұхамедов еңбектерінде фольклордың атқаратын қызметі, ғұрыппен және наным-сеніммен байланысы, олардың тілге, әдебиетке, өнерге және этнографияға қатысы өзара бірлікте зерделенді [17, 163-241 б.]

Екінші кезең. Фольклористиканың ғылыми парадигмасының толығымен ауысқан келесі кезеңі XX ғасырдың 30-шы жылдарына дөп келеді. Кеңестік дәуірдің саяси тұғырнамалары гуманитарлық пәндерге тікелей ықпал етіп, олардың идеологиялық, теориялық және әдістемелік бағыт-бағдарын нақтылы белгілеу жұмыстары осы кезеңде жүзеге асты. Гуманитарлық пәндерді таптық, партиялық, материалистік, атеистік тұрғыдан зерттеу және бағалау тұғырнамасы орнықты.

Кеңестік дәуірдің тілдерді жасақтау (языковое строительство) саясаты фольклортану мен әдебиеттануда да қарқынды түрде жүргізілді. КСРО жазушыларының 1-ші съезінде (1934 ж.) фольклор жазба әдебиеттің үйрену мектебі ретінде жарияланып (М.Горький), оған толығымен сөз өнері деп қарады. Фольклорға әдебиеттің ауызша түрі деп қарағандықтан, оған әдебиеттанудың ғылыми ұстанымдары мен терминдері түгелдей ауысты. Фольклор көркем шығарма қатарында зерттеле бастады. Бұл іс тілдерді жасақтау жұмыстарымен сабақтасып жатты.

Фольклордың халық өмірінен алатын орнын, дүниетанымдық, прагматикалық функциясын, утилитарлық-практикалық қызметін зерделеу шектелді. Алайда фольклордың бір қырына жол ашылды. Ол – көркемдік-эстетикалық мәні мен қызметі болатын.

Фольклортанудың идеологиялық аспектісі халықтың ауызша сөз өнерімен байланысып жатқандықтан ел арасынан жинау, экспедицияға шығу, жариялау жұмыстары қайта жанданды. Осы тұста халық ақындарының шығармаларына көңіл бөлу, олардың қоғамдағы рөліне саяси баға беру сияқты іс-шаралар ұйымдастырылды.

Тоталитарлық жүйенің бақылауындағы фольклортану толығымен саяси сипат алды. Бұл жағдай фольклортануды әлемдік ғылым-білімнің жетістіктерінен, әсіресе, антропологияның дәстүрлі мәдениетті зерттеу теорияларынан және әдістемелерінен оқшаулап тастады.

Фольклордың идеялық мазмұнын, көркемдік кестесін, образдар тобын, сюжеттік-композициялық және тілдік құрылымын зерттеу тұрақты тұғырнамаға айналды. Ал олардың қоғам, социум, әлеуметтік орта, адам психологиясының қоғамдық үдерістердегі көрінісі сияқты мәселелермен байланысы назардан тыс қалды.

Тіл фольклордың айтылу құралы ғана болып есептелді. Адамның ойлау дағдысына, қоғамның қалыпты жүйесін реттеуге қатысты функционалдық қызметі прагматикалық аспектіде қарастырылмады [22]. «Қалыпты сөйлеудің» (А.Байтұрсынов термині) қоғамдық

тәртіппен, ортақ қабылданған жүйемен және әдет-ғұрыппен байланысы қаперге де алынған жоқ.

Бұл жерде тілдің де, фольклордың да пайымдау тұғырнамасы материалистік көзқарасқа негізделгендіктен, олардың санадағы және сана астарындағы (подсознание) біртұтас құбылыс ретінде әрекет ететін функциясы идеалистік тұғырнамаға жатқызылды.

Фольклордың көркемдік ерекшеліктерін зерттеуде жанр, түр, мазмұн мен форма, бейнелеу құралдары, тәсілдері, образдар жүйесі бойынша ғылыми ізденістер жүзеге асты. Шығарманың идеялық мазмұны таптық тұрғыдан бағаланды.

Үшінші кезең. Түркі тілдерін тарихи салыстырмалы аспектіде зерттеу әлемдік лингвистикалық ізденістердің құрамдас бөлігіне айналған тұста фольклортанудың да бұрынғы ғылыми парадигмасы өзгере бастады. КОКП-нің XX съезінен кейінгі саяси жылымықтың аясында ғылымның іргелі мәселелері күн тәртібіне қойылатын болды. Фольклортануда бұл кезең XX ғасырдың 70-ші жылдарына сәйкес келді.

Фольклордың көне үлгілерін зерттеуге бір ғана көркемдік тұғырнаманың қауқарсыздығы, оларды әдебиет теориясының категориясымен талдауға болмайтындығы іс жүзінде байқалды. Себебі бұл бағытта зерттеулер жоқтың қасы еді.

Алдымен Ресей ғалымдары Кеңес Одағындағы гуманитарлық пәндердің схоластикалық сипатын сезінді. Олар мәдени антропологияның, оның ішінде структурализм, семиотика, психоаналитика, герменевтика, нарратология сияқты аспектілерімен танысып, нәтижелерін практикада қолдана бастады [23; 24; 25; 26; 27].

Сөйтіп тоталитарлық жүйе қыспаққа алған тұста көз жазып қалған фольклортанудың еуропалық үлгісі қайтадан лингвистика мен фольклортануда біртіндеп жаңаша зерттеуге икемделді.

Бұл кезде еуропалық антропологияның тіл мен фольклорды түрлі деңгейдегі таңба, символ, структуралық код, тілдік-психологиялық, құрылым т.б. түрінде қарастырып, теориялық-әдістемелік ізденістерді ортақ тұғырнамаға бағындыру ғылымда айтарлықтай нәтиже бере бастады.

Осы ретте Кеңестер Одағында антропологияның жетістіктерін ғұрыптық фольклорды және ертегілерді талдауға, демек архаикалық фольклорды зерттеуге қолдану практикасы байқалды. В.Я. Пропптың 1928 жылы басылған, кейін ұмыт бола бастаған «Ертегі морфологиясы» 1969 жылы қайта жарық көрді [28]. Осы кітапты шығарған «Шығыстың фольклоры мен мифологиясы бойынша зерттеу» сериясы көрнекті антропологтардың еңбектерін орыс тілінде жариялау жұмысын бастады. Бұған Тарту университетінің «Труды по знаковым системам» тізбесі де өз үлесін қосты.

XX ғасырдың жетпісінші жылдарынан кейінгі түркі халықтары фольклористикасының дамуында іштей екі бағыт бой көрсетті: біріншісі, фольклордың тарихи поэтикасын типологиялық аспектіде зерттеу, екіншісі, фольклорды этнография және антропология ғылымдарының нәтижелерімен сабақтастырып қарастыру. Бұл екі бағыт та сол кездегі Кеңестер Одағында кеңінен қолға алынған теориялық-әдістемелік ұстанымдардың аясында жүргізілді.

Фольклорлық жанрлардың, көркем формалардың, тілдік-стилдік бейнелеу құралдарының шығу тарихы мен даму жолын зерттеу белгілі бір дәрежеде еуропалық ғылыми ізденістермен өрелесетін болды. Соның нәтижесінде тарихи поэтиканың бірқатар ізденістері антропологияның нәтижелеріне арқа сүйеді. Атап айтқанда, фольклордың құрылымдық жүйесі, ауызша сөйлеу қызметіндегі орны, көркем формалардың ойлаумен және тілмен байланысты қызметі сияқты мәселелерде еуропалық антропологияны айналып өту мүмкін болмады.

Ғылыми ізденіс тілдің, фольклордың, наным-сенімнің, ғұрыптың, санадан тарайтын ортақ негізіне, ойлаудың дағдылы жүйесіне, адам мен социумның арақатынасын реттеу

тәртібіне негізделетініне көз жеткізді.

Осы үдеріспен бірге фольклористиканың ғылыми парадигмасы да өзгеріске түсті.

Нәтижелер

Салыстырмалы талдау көрсеткендей, отандық лингвистикалық түркология және түркі халықтарының фольклортану ғылымы парадигмалары және олардың ауысу кезеңдері бойынша жалпы алғанда бір-біріне қарайлас болып шықты. Оның себебін тарихи-әлеуметтік жағдайдың және ғылымның теориялық-әдістемелік ұстанымдарының ортақ саяси кеңістікте қалыптасуынан деуге болады.

Бұған тұтастай көз жіберсек, оның сипаттамасы былайша қысқа жинақталады:

- материалдарды жинау, жүйелеу, олардан тілдік топтарға бөлу, этносқа, мәдениетке, фольклордың қызметі мен жанрларына қатысты классификациялық мәні бар ғылыми жіктеу жасау (бірінші кезең);

- кеңестік саяси тұғырнамаға сәйкес тіл мен фольклордың (сондай-ақ басқа пәндердің) мақсаты мен міндетін, қоғамдағы рөлін біржақты пайымдау (екінші кезең);

- фольклордың көпқырлы және көпқабатты табиғатын, қоғамдағы және адам өміріндегі қызметін (эстетикалық, танымдық, практикалық-утилитарлық, т.б.) тану үшін оны этнографиямен, антропологиямен және тіл білімімен сабақтастыру. Әлемдік ғылыми тәжірибеге сәйкес фольклордың тілмен байланысы герменевтикалық, семиотикалық, құрылымдық, прагматикалық аспектілеріне қайрылу (үшінші кезең).

Түркологияның құрамына енетін пәндер бірін-бірі толықтырып қана қоймайды, олардың өзара сабақтастығы рухани-мәдени құбылыстардың себебін, шығу тарихын, әлеуметтік-психологиялық шарттарын тұтастай анықтауға мүмкіндік береді. Оның айқын дәлелі –тіл мен фольклордың бір өрісте болуы. Атап айтқанда фольклордың ауызша сөйлеудің ерекше түрі ретінде тілдің қызметіне енетіндігі - бұл екеуінің тектестігін көрсетеді. Демек, тілді зерттеудің теориялық және әдістемелік ұстанымдарының фольклортануда қайталанып отыруы кездейсоқ емес. Керісінше, ғылыми нәтижелердің ең маңыздылары және әлемдік тәжірибедегі жетістіктері бұл екеуінің бірлескен жерінен пайда болуда.

Фольклор мен әдебиеттегі мәтіннің оқиғалылығын (событийность) адам тәжірибесі мен дағдысының нәтижесі ретінде пайымдау – тілдің коммуникативті қызметімен тығыз байланысты [22; 29; 30]. Сөйлеу актісінің нарратологиялық, дискурстік және прагматикалық аспектілері тіл білімінің аумағынан шығып [31; 32], металингвистикалық (М.М.Бахтин термині) деңгейге көтерілуі оның пәнаралық сипатын айғақтайды [33, 254 б.; 34, 203 б.]. Металингвистикалық таным адамның ойлау дағдысының құрылымын, семиотикалық таңбалар, символдар арқылы пайымдауын анықтауға бағытталған. Бұл құбылыс, әсіресе, фольклорда, әдебиетте және өнерде бедерлі көрініске ие.

Қорытынды

Түркологияны бірнеше гуманитарлық пәндердің кешенді жиынтығынан тұратын ғылым саласы ретінде қарастыру үшін оның құрамына енетін пәндердің арақатынасын, пәнаралық байланысын пайымдау – заманауи түркологияның өзекті мәселесі. Онсыз түркологияның комплексті сипатын жинақтау мүмкін емес.

Алда әдебиет, тарих, этнография, өнертану сияқты пәндердің түркологиядағы кешенді байланысын ортақ мәселелердің бас-аяғын белгілеу мүмкін деген ойдамыз. Олардың ортақтығын ғылыми парадигмалары бойынша пәнаралық деңгейде пайымдау – алда тұрған міндет.

Түркологияның пәнаралық кешенді әдістемесі тұтас тұғырнама ретінде маңызды нәтижелерге қол жеткізуге бастама болуы тиіс. Белгілі бір құбылыстың шығу себебін, құрылымын, функционалдық қызметін, әлеуметтік және психологиялық астарын ажырату

бірнеше пән аясында жүзеге асқанда ғана ізденіс айғақты дәлелге негізделмек. Қазір көріп жүргеніміздей, санаулы ғана деректерден немесе сөздердің этимологиясынан арғы тарихты тұтастай тарату, мыңжылдықтар тарихын жинақтау әрекеттері байқалады. Фольклортануда жекелеген топонимикалық атаулардан, сөздердің мәнінен өткен дәуірдің келбетін, қоғамдық құрылымын, тарихи-әлеуметтік үдерістерді түсіндіру орын алуда. Эпос, ертегі, миф мотивтеріне арқау болған оқиғалардың ізін тарихтан іздеу, мазмұнын тура қабылдау сияқты үстірт тұжырымдар жасалуда.

Нәтижесінде тарих, тіл, фольклор, этнография деректері уақыттан және кеңістіктен, дәуір мен әлеуметтік ортадан адамзат баласының ойлау дағдысынан, дүниетаным жүйесінің қалыптасу кезеңдерінен оқшау қалған күйінде маңызды ой-топшылауларға жол берілуде.

Заманауи түркологияның басты тұғырнамасы оның пәнаралық кешенді сипатында. Әлеуметтік құбылыстардың қай-қайсысы да өзара байланыста екені даусыз. Оны пайымдауға гуманитарлық пәндердің бірлескен нәтижесі қажет.

Түркологияның кешенді пәнаралық сипатын теориялық және әдістемелік деңгейге көтеру және практикада қолдану таяу жылдардың үлесінде деген ойдамыз.

Әдебиет

1. Насилов Д.М. Российская тюркология наших дней// Российская тюркология. – Москва-Казань, 2009. №1.– С. 3-7.
2. Кызласов И.Л. Итоги и перспективы тюркской рунологии// Тюркология. – Туркестан, 2002. №2.– С. 3-18.
3. Короглы Х. Вопросы тюркской фольклористики // Советская тюркология. – Баку, 1987. №5. – С. 32-38.
4. Улаков М. Новые тенденции развития региональных тюркологических исследований//Тюркология.– Туркестан, 2004. №2 – С.3-9.
5. Кононов А.Н. История изучения тюркских языков в России. Дооктябрьский период. Изд.2-е, доп. и испр. – Л.: Наука, Ленигр. отд., 1982. – 360 с.
6. Кононов А.Н. Тюркская филология в СССР 1917-1967. – М.: Наука, 1970. – С. 5-28.
7. Тюркология. История всемирной тюркологии. Коллективная монография. Под ред. Ш.И.Ибраева, К.Н.Келимбетова. – Алматы: Раритет, 2016. – 448 с.
8. Turkology. The history of global Turkology. Multi-authored monograph/ under the editorship of Sh.I.Ibraev, K.N.Kelimbetov. – Almaty: Rarity, 2016. – 416 p.
9. Түркология. Дүниежүзі түркологиясының тарихы. Ұжымдық монография. Жалпы ред.басқарғандар Ш.И.Ибраев, Қ.Н.Келимбетов. – Алматы: Раритет, 2016. – 456 б.
10. Кормушин И.В. О текущей деятельности и задачах Российского Комитета тюркологов// Российская тюркология. – Москва-Казань, 2010. №3.– С. 3-8.
11. Мусаев К. Тюрки Центральной Евразии: контакты языков и культур// Тюркология. – Туркестан, 2002. №1.– С. 10-25.
12. Кляшторный С.Г. Памятники древнетюркской письменности и этнокультурная история Центральной Азии. – СПб: Наука, 2006. – 591 с.
13. Ыбраев Ш. Жаназық. Қазақ руханияты және түркология мәселелері. – Көкшетау, 2010. – 225 б.
14. Невская И.А., Тажибаева С.Ж. Современная тюркология и международное сотрудничество на Евразийском пространстве. Modern Turkology and Eurasian and analytics. Turkic academy. №1. 2014. №1. – С. 19-34.
15. Ибраев Ш. От фольклористики до тюркологии. – Кокшетау, 2010. – 224 с.
16. Ибраев Ш., Бахадырова С., Рахымов Б. Түркі халықтарының фольклоры. – Астана, 2009. – 432 б.
17. Қазақ фольклортануының тарихы: XVIII-XXI ғасырдың басы. – Алматы: Ғылым, 2017. – 552 б.
18. Қазақ фольклористикасының тарихы. Революцияға дейінгі кезең. – Алматы: Ғылым, 1988. – 432 б.
19. Бромлей Ю.В. Современные проблемы этнографии (очерки теории и истории). – М.:Наука, 1981. – 390 с.
20. Claude Lévi-Strauss: Anthropologie structurale. – Paris: Librairie Plon, 1958. – 454 p.
21. Леви-Стросс К. Структурная антропология. – М.: Главная редакция восточной литературы, 1985. – 536 с.
22. Адоньева С. Прагматика фольклора. – СПб.: Пальмира, 2018. – 335 с.

23. Семиотика. Составление, вступительная статья и общая редакция Ю. С. Степанова. – М.: Радуга, 1983. – 634 с.
24. Хайдеггер М. Исток художественного творения// Зарубежная эстетика и теория литературы XIX—XX вв.: Трактаты, статьи, эссе. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1987. – С. 264-312.
25. Юнг К. Г. Об отношении аналитической психологии к поэтико-художественному творчеству // Зарубежная эстетика и теория литературы XIX—XX вв. Трактаты, статьи, эссе. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – С. 214–231.
26. Старобинский Ж. Психоанализ и познание литературы//Старобинский Ж. Поэзия и знание: История литературы и культуры. Т.1. – М.: Языки славянской культуры, 2002. – С.50-69.
27. Турышева О.Н. Теория и методология зарубежного литературоведения. – М.: Флинта, Наука, 2013. – 176 с.
28. Пропп В.Я. Морфология сказки // Вопросы поэтики. Государственный институт истории искусств. Непериодическая серия, издаваемая отделом словесных искусств. Вып. XII. – Л.: ACADEMIA, 1928. – 152 с.
29. Пьеге–Гро Н. Введение в теорию интертекстуальности. – М.: Издательство ЛКИ, 2008. – 240 с.
30. Греймас А. Структурная семантика. Поиск метода. – М.: Академический проект, 2004. – 368 с.
31. Шмидт В. Нарратология. – М.: Языки славянской культуры, 2003. – 312 с.
32. Тюпа В.И. Введение в сравнительную нарратологию. – М.: Intrada, 2016. – 145 с.
33. Бахтин М.М. Собрание сочинений в 7-ми томах. Том 5. – М.: Русские словари, 1997. – 730 с.
34. Бахтин М.М. Собрание сочинений в 7-ми томах. Том 6. – М.: Русские словари, 2002. – 800 с.

References

1. Nasilov D.M. (2009) Rossiyskaya tyurkologiya nashikh dney [Russian Turkology of our days]. Rossiyskaya tyurkologiya [Russian Turkology]. №1. Moskva-Kazan [Moscow-Kazan]. P.3-7. [in Russian].
2. Kyzlasov I.L. (2002) Itogi i perspektivy tyurkskoy runologii [Results and prospects of Turkic runology]. Tyurkologiya [Turkology]. №2. Turkestan. P. 3-18. [in Russian].
3. Korogly H. (1987) (Voprosy tyurkskoi folkloristiki [Questions of Turkic folklore]. Sovetskaya tyurkologiya [Soviet Turkology]. №5. Baku. P. 32-38 [in Russian].
4. Ulakov M. (2004) Novyye tendentsii razvitiya regional'nykh tyurkologicheskikh issledovaniy [New trends in the development of regional Turkological studies]. Tyurkologiya [Turkology]. №2. Turkestan. P. 3-9 [in Russian].
5. Kononov A.N. (1982) Istoriya izucheniya tyurkskikh yazykov v Rossii. Dooktyabr'skiy period [History of the study of Turkic languages in Russia. The pre-October period], dop. i ispr. [add. and correct.]. Izd.2-ye [the second publishing]. Leningrad, Nauka [Science], Leningadskoye otd. [Leningrad dep.]. 360 p. [in Russian].
6. Kononov A.N. (1970) Tyurkskaya filologiya v SSSR 1917-1967 [Turkic philology in the USSR 1917-1967]. Moskva [Moscow], Nauka [Science], GRVL. P. 5-28. [in Russian].
7. (2016) Tyurkologiya [Turkology]. Istoriya vseмирnoy tyurkologii. Kollektivnaya monografiya. Pod red. Sh.I.Ibrayeva, K.N.Kelimbetova [The history of global Turkology. Multi-authored monograph/ under the editorship of Sh.I.Ibraev, K.N.Kelimbetov]. Almaty, Raritet [Rarity]. 448 p. [in Russian].
8. (2016) Turkology. The history of global Turkology. Multi-authored monograph/ under the editorship of Sh.I.Ibraev, K.N.Kelimbetov. Almaty, Rarity. 416 p.
9. (2016) Tyurkologiya. Duniezhuzi turkologiasining tarihy [The history of global Turkology]. Uzhimdik monographia. Zhalpy red. baskargandar Sh.I.Ibraev, K.N. Kelimbetov [Multi-authored monograph/under the editorship of Sh.I.Ibraev, K.N.Kelimbetov]. Almaty, Raritet [Rarity]. 456 p. [In Kazakh].
10. Kormushin I.V. (2010) O tekushchey deyatel'nosti i zadachakh Rossiyskogo Komiteta tyurkologov [On the current activities and tasks of the Russian Committee of Turkologists]. Rossiyskaya tyurkologiya [Russian Turkology]. №3. Moskva-Kazan [Moscow-Kazan]. P. 3-8. [in Russian].
11. Musayev K. (2002) Tyurki Tsentral'noy Yevrazii: kontakty yazykov i kul'tur [Turks of Central Eurasia: contacts of languages and cultures]. Tyurkologiya [Turkology]. №1. Turkestan. P. 10-25. [in Russian].
12. Klyashornyy S.G. (2006) Pamyatniki drevnetyurkskoy pis'mennosti i etnokul'turnaya istoriya Tsentral'noy Azii [Monuments of ancient Turkic writing and ethnocultural history of Central Asia]. SPb [St.Petersburg], Nauka [Science]. 591 p. [in Russian].
13. Ibraev Sh. (2010) Zhanazyk [Spiritual nourishment]. Kazakh rukhaniyaty zhane turkologia maseleleri [Problems

of Kazakh spirituality and turkology]. Kokshetau. 225 p. [in Kazakh].

14. Nevskaya I.A., Tazhibayeva S.Zh. (2014) Sovremennaya tyurkologiya i mezhdunarodnoye sotrudnichestvo na Yevraziyskom prostranstve [Modern Turkology and international cooperation in the Eurasian space]. Modern Turkology and Eurasian and analytics. Turkic academy. №1. P. 19-34. [in Russian].

15. Ibrayev Sh. (2010) Ot folkloristiki do tyurkologii [From folklore to Turkology]. Kokshetau. 224 p. [in Russian].

16. Ibraev S., Bakhadyrova S., Rakhimov B. (2009) Turki khaliktarinin pholklori [Folklore of Turkic peoples]. Astana. 432 p. [in Kazakh].

17. (2017) Kazakh pholkloritanuining tarihy: XVIII-XXI gasirdyn basy [The history of Kazakh folklore: the beginning of the XVIII-XXI centuries]. Almaty. 552 p. [in Kazakh].

18. (1988) Kazakh pholkloristikasining tarihy. Revolyutsiaga deyingi kezen [The history of Kazakh folklore. The pre-revolutionary period]. Almaty, Gylym [Science]. 432 p. [in Kazakh].

19. Bromley Yu.V. (1981) Sovremennyye problemy etnografii (ocherki teorii i istorii) [Modern problems of ethnography (the essays on theory and history)]. Moskva [Moscow], Nauka [Science]. 390 p. [in Russian].

20. Claude Levi – Strauss (1958) Anthropologie structurale. Paris, Librairie Plon. 454 p. [in French].

21. Levi–Stros K. (1985) Strukturnaya antropologiya [Structural anthropology]. Moskva [Moscow], Glavnaya redakciya vostochnoj literatury [The main edition of oriental literature]. 536 p. [in Russian].

22. Adonyeva S. (2018) Pragmatika folklori [Pragmatics of folklore]. SPb. [St. Petersburg], Palmira. 335 p. [in Russian].

23. (1983) Semiotika [Semiotics] Sostavlenie, vstupitel'naya stat'ya i obshchaya redakciya YU.S.Stepanova [Y.S. Stepanov's compilation, introductory article and general edition]. Moskva [Moscow], Raduga [Rainbow]. 634 p. [in Russian].

24. Khaydegger M. (1987) Istok khudozhestvennogo tvoreniya [The source of artistic creation]// Zarubezhnaya estetika i teoriya literatury XIX-XX vv. Traktaty, stati, esse. [Foreign aesthetics and theory of literature of the XIX-XX centuries. Treatises, articles, essays]. Moskva [Moscow], Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta [Publishing house of Moscow University]. P. 264-312. [in Russian].

25. Yung K. (1987) Ob otnoshenii analiticheskoy psikhologii k poetiko-khudozhestvennomu tvorchestvu [On the relation of analytical psychology to poetical and artistic creativity] // Zarubezhnaya estetika i teoriya literatury XIX-XX vv. Traktaty, stati, esse. [Foreign Aesthetics and Theory of Literature of the XIX-XX centuries. Treatises, articles, essays]. Moskva [Moscow], Izdatel'stvo MGU [Publishing house of MGU]. P. 214-231 [in Russian].

26. Starobinsky Zh. (2002) Psikhoanaliz i poznaniye literatury [Psychoanalysis and the knowledge of literature] // Starobinsky Zh. Poeziya i znaniye: Istoriya literatury i kultury [Starobinsky Zh. Poetry and knowledge: History of literature and culture]. V.1. Moskva [Moscow], Yazyki slavyanskoj kultury [Languages of Slavic culture]. P.50-69. [in Russian].

27. Turyshva O.N. (2013) Teoriya i metodologiya zarubezhnogo literaturovedeniya [Theory and Methodology of Foreign Literary Studies]. Moskva [Moscow], Flinta, Nauka [Science]. 176 p. [in Russian].

28. Propp V. (1928) Morfologiya skazki//Voprosy poetiki [Morphology of a fairy tale//Questions of poetics] Gosinstitut istorii iskusstv [State Institute of the History of Art]. Neperiodicheskaya seriya, izdavaemaya otdelom slovesnyh iskusstv [Non-periodical series published by the department of verbal arts]. Vyp. XII [issue XII]. Leningrad, ACADEMIA. 152 p. [in Russian].

29. Pyege–Gro N. (2008) Vvedeniye v teoriyu intertekstualnosti [Introduction to the theory of intertextuality]. Moskva [Moscow], Izdatel'stvo LKI [Publishing house of LKI]. 240 p. [in Russian].

30. Greymas A. (2004) Strukturnaya semantika. Poisk metoda [Structural semantics. Searching of a method]. Moskva [Moscow], Akademicheskii proekt [Academic project]. 368 p. [in Russian].

31. Shmidt V. (2003) Narratologiya [Narratology]. Moskva [Moscow], Yazyki slavyanskoj kultury [Languages of Slavic culture]. 312 p. [in Russian].

32. Tyupa V. (2016) Vvedeniye v sravnitel'nuyu narratologiyu [Introduction to Comparative Narratology]. Moskva [Moscow], Intrada. 145 p. [in Russian].

33. Bakhtin M. (1997) Sobranie sochinenii [Collected essays] at 7 v. V.5. Moskva [Moscow]. 730 p. [in Russian].

34. Bakhtin M. (2002) Sobranie sochinenii [Collected essays] at 7 v. V.6. Moskva [Moscow]. 800 p. [in Russian].

PUBLICATION ETHICS

For authors:

Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations.

The author(s) should provide a cover letter with the article to the journal editors.

Requirements for provided articles.

The article

- must be issued according to the requirements of the editorial board;
 - at the time of sending the article should not be published or be pending in another edition;
 - must contain original research results;
 - must include the results only of the author work / team of authors (the inclusion of other persons is unacceptable);
- It is assumed that at the time of sending the article, all authors agree with the publication in this journal and do not object to the order of indication of the authors in the article;
- should include in the list of citations only those peer-reviewed sources that were actually used in the course of the study;
 - should indicate all sources used (including the work of the author / team of authors).

For reviewers:

- all articles received for review must be viewed as a confidential document. A peer reviewer has no right to use unpublished article materials in his own research. The reviewer may send material to third parties only with the permission of the editor-in-chief;
- according to the journal review policy, the journal uses a one-sided "blind" review procedure, when the authors' data are known to the reviewer. In this connection, the object of reviewing should be the results of the obtained research, and not the author/team of authors. Expert opinion should not depend on the gender, nationality, religion and other personal qualities of the author / team of authors;
- the reviewer needs to submit an objective work assessment to the editor, if necessary, suggest options for improving the submitted material;
- the reviewer must refuse to review the material, notifying the editor if he/she is not a specialist in the subject matter of the material;

For editors:

Editor-in-Chief and members of the editorial board undertake

- pay special attention to the qualitative composition of articles;
- in determining who is responsible for the article, make his reasoned decision by agreement (or disagreement) with the reviewers' decisions on the article;
- participate in meetings of the journal editorial board, make decisions on determining the content of journal issues.

Editor-in-Chief;

- identifies two reviewers who are not members of the journal editorial board (scientists or specialists in relevant topics) for each article that has passed the initial review for compliance with technical requirements;
- on the basis of peer-reviews and the conclusion of the responsible member of the editorial board, makes the final decision on the publication of the received material. The decision of the editor-in-chief is brought up for discussion by the editorial board;
- In his/her decision, the Editor-in-Chief is guided solely by scientific considerations and compliance with publishing standards. The decision of the Editor-in-Chief and the editorial board should not depend on the gender, nationality, religion and other personal qualities of the author/team of authors;

Open Access Policy

The journal 's articles are directly accessible to all, based on the principle that free open access to research results increases universal knowledge.

ЖАРИЯЛАУ ЭТИКАСЫ

Авторлар үшін:

Автордың қолжазбаны редакцияға жіберуі мақаланың «Turkic Studies Journal» журналында басылуына, шетел тіліне аударылып қайта басылуына келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы автор туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің (мәтін, кесте, диаграмма, безендірудің барлық сызбалары заңды түрде тіркелгендігіне) жоқтығына кепілдеме береді.

Жіберілген қолжазбаға қойылатын талаптар.

Қолжазба:

- редакция талаптарына сәйкес рәсімделген болуы қажет;
- басқа басылымда жарияланбаған және жариялауға жіберілмеген болуы керек;
- оригиналды зерттеу нәтижелерін қамтуы қажет;
- автордың/авторлар тобының ғана зерттеу нәтижелерін қамтуы қажет;
- баспаға қолжазбаның жіберілуі автор/авторлардың мақаланың жіберілуімен таныстығын, қолжазбада көрсетілген авторлардың кезегіне қарсы еместігін білдіреді;
- әдебиеттер тізіміне тек зерттеу барысында пайдаланылған әдебиеттер енгізіледі;
- қолданылған барлық әдебиеттер тізімі (автордың/авторлар тобының еңбектерімен қоса) мақалада көрсетілуі қажет.

Рецензенттер үшін:

- рецензияға түскен әрбір мақала құпия құжат ретінде қарастырылады. Рецензент өзінің жазбаларында жіберілген мақаланың қандай да бір материалдарын пайдалана алмайды. Рецензент қолжазба материалдарды бас редактордың рұқсатымен ғана үшінші тұлғаға жіберуі мүмкін;
- журналдың біржақты анонимді рецензиялау саясатына орай, қолжазба авторы туралы деректер рецензентке мәлім болады. Осыған байланысты, рецензия объектісі қолжазба авторы/авторлар тобы емес, қолжазбада алынған нәтижелер болып табылады. Рецензент шешімі автордың/авторлар тобының гендерлік, ұлттық, діни және басқа жеке қасиеттеріне тәуелсіз болуы қажет;
- рецензент редакцияға объективті түрде бағаланған қолжазбаға берілген пікірді және, қажет болған жағдайда, мақаланы жетілдіру ұсыныстарын беруі қажет;
- рецензент зерттеу тақырыбының маманы болмаса, редакторды хабардар етіп, материалға пікір беруден бас тартуы қажет;

Редакторлар үшін:

Бас редактор және редакция алқасы мүшелерінің міндеттері:

- жарияланатын мақалалардың сапасына ерекше көңіл бөлу;
- редакция алқасы құрамынан мақалаға жауапты болып тағайындалған жағдайда рецензенттер пікірімен келісетіндігін (немесе келіспейтіндігін) нақты дәлелдермен негіздеу;
- редакция алқасының отырыстарына қатысу, журнал мазмұнын анықтайтын шешім қабылдауда өз пікірін білдіру.

Бас редактор:

- техникалық талаптарға сәйкестікке тексерілген әрбір мақалаға журналдың редакция алқасы құрамына кірмейтін екі рецензент және редакция алқасынан мақалаға жауапты бір маман тағайындайды;
- рецензенттердің пікірлері мен редакция алқасының жауапты мүшесінің қорытынды пікірі бойынша қолжазбаны жариялау туралы қорытынды шешім қабылдайды. Бас редактордың шешімі редакция алқасы отырысында талқыланады;
- бас редактор шешім қабылдауда тек мақаланың баспа стандарттарына сәйкестігі мен онда алынған ғылыми нәтижелерді басшылыққа алады. Бас редактордың және редакция алқасының шешімі автордың/авторлар тобының гендерлік, ұлттық, діни және басқа жеке қасиеттеріне байланысты болмауы керек.

Ашық қолжетімділік саясаты

Зерттеу нәтижелерінің ерікті түрдегі ашық қолжетімділігі принципіне негізделген журнал мақалаларының баршаға бірдей қолжетімді болуы әмбебап білімді молайтуға қызмет етеді.

INFORMATION FOR AUTHORS

1. In order to having published an article to the journal, it is mandatory to send the report text to email turkicjournal@gmail.com address of the organizational committee.

Language of publishing: Kazakh, Russian, English

2. Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations.

3. **Length** – 7-15 pages.

4. Scheme of articles construction:

- article title should written in capital letters, center alignment;
- on the next line (bold italic type, right alignment) – Full name of the article's author;
- on the next line (italic type, right alignment) – academic status, academic degree, name of higher institution, city or job position, work place, city (clipping is not allowed);
- on the next line (italic type, right alignment) – E-mail for contacts;
- abstract – optimum size is 100-150 words. Abstract is written in English and is given before the main text;
- keywords – 5-10 words. Keywords separate from each other a point from a comma;
- article title, full name of the article's author, academic status, academic degree, abstract, keywords should be given in 2 languages (English and on the article's language);
- for typing, formulae and charts Microsoft Word editor should be used for Windows. Text editor options: all field for 2 cm; Times New Roman font, font size is 12; interline interval is 1,15; full justification; indenture 1 cm; portrait page orientation;
- references in the text on the relevant source from the list of references are made out in square brackets and should be given as cited.
- The list of references is attached in two variants:

1. transliteration

2. translated into English.

The font of the list is Times New Roman of 10 points, the first line of the paragraph with a ledge of 0.5 cm, alignment on width with transfers;

For example:

Example of a references design :

1. Аксартов Р. М., Айзиков М. И., Расулова С. А. Метод количественного определения леукомизина // Вестн. КазНУ. Сер. хим – 2003. –Т. 1. № 8. – С. 40-41.
2. Абимильдина С. Т., Сыдыкова Г. Е., Оразбаева Л. А. Функционирование и развитие инфраструктуры сахарного производства // Инновация в аграрном секторе Казахстана: Матер. Междунар. конф., Вена, Австрия, 2009. – Алматы, 2010. – С. 10-13.
3. Курмуков А. А. Ангиопротекторная и гиполипидемическая активность леукомизина. – Алматы: Бастау, 2007. – С. 3-5.
4. Соколовский Д. В. Теория синтеза самоустанавливающихся кулачковых механизмов приводов [Электрон. ресурс]. – 2006. – URL: http://bookchamber.kz/stst_2006.htm (дата обращения: 12.03.2009)
5. Петушкова, Г.И. Проектирование костюма : учеб. для вузов / Г.И. Петушкова. – М.: Академия, 2004. – 416 с.

References

1. Aksartov R.M., Aizikov M.I., Rasulova. S.A., (2003) Metod kolichestvennogo opredeleniia leukomizina [Method of quantification of leucomizm], Vestn KazNU. Ser. khim. [Bulletin of KazNU. chemisty series]– Vol. 1. No 8. P. 40-41. [in Russian].
2. Abimuldina S.T., Sydykova G.E., Orazbaeva L.A. Funktsionirovanie i razvitie infrastruktury sakharnogo proizvodstva [Functioning and development of sugar production infrastructure] Innovatsiia v agrarnom sektore Kazakhstana: Mater. Mezhdunar.konf. Vena, Avstriia [Innovation in the agricultural sector of Kazakhstan: International conference. Viena, Austria], 2009. – Almaty, 2010. P. 10-13. [in Russian]
3. Kurmukov A.A. Angioprotektornaia i gipolipidemeskaia aktivnost leukomizina [Angioprotective and hypolipidemic activity of leucomysin]. – Almaty: Bastau, 2007. – P. 3-5. [in Russian]
4. Sokolovskii D.V. Teoriia sinteza samoustanavlivaiushchikhsia kulachkovykh mekhanizmov privodov [Theory of Synthesis of Self-Adjusting Cam Mechanisms of Drives [Electronic Resource] 2006. - Available at: http://bookchamber.kz/stst_2006.htm (Accessed: 12.03.2009)].
5. Petushkova G.I. Proektirovanie kostiama ucheb dlia vuzov [Costume design: book for universities].– PH: Akademiia, 2004.– 416 s.[in Russian].

АВТОРЛАРҒА АРНАЛҒАН ЕРЕЖЕЛЕР

1. Мақаланы журналға жариялау үшін ұйымдастыру комитетінің e-mail: turkicstudies@gmail.com электрондық мекен-жайына жіберу қажет.

Жарияланым тілі: қазақ, орыс, ағылшын

2. Автордың қолжазбаны редакцияға жіберуі оның мақаласын қандай да болмасын шет тілінде журналда жариялау және қайта жариялау үшін Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетіне өз құқығын білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы автор туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің (мәтін, кесте, диаграмма, безендірудің барлық сызбалары заңды түрде тіркелгендігіне) жоқтығына кепілдеме береді.

3. Көлемі – 7-15 бет.

4. Мақалаларды әзірлеу тәртібі:

- мақаланың атауы бас әріппен, жолдың тура ортасына жазылады;
- келесі жолда (қалың курсив, оң жақ шеті бойынша теңестіріледі) – мақала авторының аты-жөні толық жазылады;
- келесі жолда (курсивпен теріліп, оң жақ шеті бойынша теңестіріледі) – ғылыми атағы, ғылыми дәрежесі, ЖОО атауы, лауазымы, жұмыс орны, қаласы (қысқартуларға жол берілмейді);
- келесі жолда (курсивпен, оң жақ шеті бойынша көрсетіледі) – байланыстар үшін E-mail көрсетіледі;
- түйін ағылшын тілінде жазылады және негізгі мәтіннің алдында беріледі (көлемі 100-150 сөз);
- кілт сөздер – 5-10 сөз. Кілт сөздер бір-бірінен үтірмен бөлінеді;
- мақаланың атауы, автордың аты-жөні, ғылыми атағы, ғылыми дәрежесі екі тілде беріледі (ағылшынша және мақаланың тілінде);
- мәтінді, формулаларды және кестелерді теру үшін Windows-ке арналған Microsoft Word редакторын пайдалану керек. Мәтін редакторының параметрлері: барлық шеті 2 см; Times New Roman қарпі, өлшемі – 12; жоларалық интервал – 1,15; ені бойынша теңестіріледі; абзацтық шегініс 1 см; беттің кескіні - кітап;
- Мәтіндегі әдебиеттерге ретіне қарай жасалған сілтемелер шаршы жақша арқылы рәсімделеді.
- Әдебиеттер тізімі екі үлгіде:
 1. Мақаланың түпнұсқасы бойынша;
 2. Транслитерациясы және ағылшын тіліндегі аудармасы беріледі
- Тізімнің қарпі – Times New Roman кегль 10, абзацтық шегініс 0,5 см. Әдебиеттер тізімі 20-дан кем болмауы керек;
- Үлгі:

Қолданылған әдебиеттер тізімін рәсімдеу мысалдары

1. Аксартов Р. М., Айзиков М. И., Расулова С. А. Метод количественного определения леукомизина // Вестн. КазНУ. Сер. хим – 2003. – Т. 1. N 8. – С. 40-41.
2. Абимильдина С. Т., Сыдыкова Г. Е., Оразбаева Л. А. Функционирование и развитие инфраструктуры сахарного производства // Инновация в аграрном секторе Казахстана: Матер. Междунар. конф., Вена, Австрия, 2009. – Алматы, 2010. – С. 10-13.
3. Курмуков А. А. Ангиопротекторная и гипополипидемическая активность леукомизина. – Алматы: Бастау, 2007. – 125 с.
4. Соколовский Д. В. Теория синтеза самоустанавливающихся кулачковых механизмов приводов [Электрон. ресурс]. – 2006. – URL: http://bookchamber.kz/stst_2006.htm (дата обращения: 12.03.2009)
5. Петушкова, Г.И. Проектирование костюма : учеб. для вузов / Г.И. Петушкова. – М.: Академия, 2004. – 416 с.

References

1. Aksartov R.M., Aizikov M.I., Rasulova S.A., (2003) Metod kolichestvennogo opredeleniia leukomizina [Method of quantification of leucomizm], Vestn KazNU. Ser. khim. [Bulletin of KazNU. chemistry series]– Vol. 1. No 8. P. 40-41. [in Russian].
2. Abimuldina S.T., Sydykova G.E., Orazbaeva L.A. Funktsionirovanie i razvitie infrastruktury sakharnogo proizvodstva [Functioning and development of sugar production infrastructure] Innovatsiia v agrarnom sektore Kazakhstana: Mater. Mezhdunar. konf. Vena, Avstriia [Innovation in the agricultural sector of Kazakhstan: International conference. Viena, Austria], 2009. – Алматы, 2010. P. 10-13. [in Russian]
3. Kurmukov A.A. Angioprotektornaia i gipolipidemeskaia aktivnost leukomizina [Angioprotective and hypolipidemic activity of leucomysin]. – Алматы: Bastau, 2007. – P. 3-5. [in Russian]
4. Sokolovskii D.V. Teoriia sinteza samoustanavliuaiushchikhsia kulachkovykh mekhanizmov privodov [Theory of Synthesis of Self-Adjusting Cam Mechanisms of Drives [Electronic Resource] 2006. - Available at: http://bookchamber.kz/stst_2006.htm (Accessed: 12.03.2009)].
5. Petushkova G.I. Proektirovanie kostiuma ucheb dlia vuzov [Costume design: book for universities].– PH: Akademiia, 2004.– 416 s.[in Russian].

TURKIC STUDIES JOURNAL
2019. Vol.1, № 2 - Нұр-Сұлтан: ЕҰУ.-84с.
Басуға жіберілді 30.12.19.
Тираж - 50 дана.

Техникалық хатшы: Идрисова Г.А.
Редакцияның мекенжайы:
010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Сәтпаев к-сі, 2.
Тел.: +7 (7172) 709-500 (ішкі 31-434)
E-mail: turkicjournal@gmail.com, web-site: tsj.enu.kz

Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар
министрлігінде тіркелген.
31.07.19 ж. № 17814-Ж - тіркеу куәлігі